

תקציב הרשות המקומית בצל המלחמה ודחיית הבחירות תמונת מצב עדכנית

חברות מועצה ברשויות המקומיות, ריכזנו עבורכם. במסמך זה תמונת מצב בכל הנוגע לאישור התקציב הרשותי לשנת 2024 בצל המגבלות שנוצרו עקב המלחמה ושינויים שנקבעו בחוק דחיית הבחירות לרשויות.

המסמך כולל ארבעה חלקים:

- 2 אישור תקציב 2024 בצל המלחמה ודחיית הבחירות לרשויות המקומיות
- 3 מענים להתנהלות תקציבית שוטפת בזמן חירום
- 4 התנהלות תקציבית שוטפת בזמן בחירות
- 4 מה ניתן לעשות?

לחצו [באן](#) למסמך ניתוח השלכות דחיית הבחירות לרשויות המקומיות

לחצו [באן](#) להצטרפות לקבוצת הוואטסאפ השקטה לקבלת עדכונים נוספים בזמן אמת

אישור תקציב 2024 בצל המלחמה ודחיית הבחירות לרשויות המקומיות

◀ המסגרת החוקית

בזמני שגרה, החוק קובע לוחות זמנים לפיהם יש להגיש את הצעת התקציב לאישור מליאת הרשות, לא יאוחר מחודשיים לפני תחילת שנת הכספים שאליה מתייחסת ההצעה ולאשר אותה עד היום הראשון של אותה שנת כספים. החוק אף קובע סנקציה לרשות המאחרת באישור התקציב, העלולה להגיע לכדי סיום כהונת ראש הרשות או פיזור מועצת הרשות ומינוי ועדה קרואה.

לאור העובדה כי שנת 2023 היא שנת בחירות לרשויות המקומיות, [פירסם](#) משרד הפנים בינואר 2023 הנחיות לאישור תקציב 2024 כך שיובא לאישור המועצה הנבחרת, סמוך לאחר הבחירות לרשויות המקומיות שהיו אמורות להיערך בחודש אוקטובר 2023. עוד נקבע בהנחיות כי הסנקציה הקבועה בחוק לרשות המאחרת באישור התקציב תוארך ומועד הפעלתה יהיה בתום שישה חודשים מיום אישור הכנסת את תקציב המדינה לשנת 2024. מטרת ההנחיות הייתה להשאיר את אישור התקציב בידי המועצה החדשה שתבחר בבחירות.

מצב הלחימה בגזרות השונות, בה נתונה מדינת ישראל מראשית חודש אוקטובר, מוביל לכך שמספר לא מבוטל של רשויות מקומיות לא יוכלו לאשר את התקציב לשנת 2024 במועדים הנדרשים בחוק. כדי להתמודד עם הקושי הזה, קבעה הכנסת בחוק דחיית הבחירות לרשויות המקומיות, כי הסנקציה הקבועה בחוק בכל הנוגע לאיחור באישור תקציב, לא תחול בנוגע לשנת התקציב 2024.

◀ השלכות על אישור תקציב 2024

המצב הנוכחי מייצר אי אחידות בכל הנוגע לצעדים הרשותיים הנדרשים לאישור תקציב 2024.

מצד אחד, המועד האחרון הקבוע בחוק לאישור תקציב 2024 הוא 1 בינואר 2024. מצד שני, הנחיות משרד הפנים מינואר 2023 קובעות שאין לאשר תקציב 2024 בידי המועצה הנוכחית וכי התקציב יובא לאישור המועצה הנבחרת סמוך לאחר הבחירות שהיו אמורות להיערך בחודש אוקטובר 2023. עתה, ועם דחיית הבחירות וביטול הסנקציה בגין איחור באישור תקציב 2024, ולאור הקשיים שחוות רשות רבות באישור תקציב עקב מצב החירום, לא ניתן להסיק באופן חד-משמעי ואחיד על הצעדים הרשותיים הנדרשים לאישור תקציב 2024.

תקציב המשכי 1/12 - פתרון ביניים לתקציב 2024

למרות אי הבהירות והאחידות והקושי באישור תקציב בעת מלחמה, אין המשמעות להביא לשיתוק הרשות מפעילות. כבר היום קיים פתרון בחוק לפיו בהעדר תקציב שנתי מאושר, רשאת הרשות להוציא בכל חודש סכום השווה ל-1/12 מתקציב השנה הקודמת. במידה ורשות מבקשת להוציא סכומים גבוהים יותר, נדרש אישור משרד הפנים לכך, למעט רשות איתנה כלכלית בה ניתן להסתפק רק באישור המועצה. בהקשר הזה ניתן להביא בחשבון התייקרויות במשק או נסיבות מיוחדות אחרות, כגון כיסוי הוצאות בלתי צפויות הנדרשות עקב מצב החירום. אלא שיש לשים לב, כי הסכומים שהוספו לחלק ה- 1/12 תלויים בכך שלא יביאו ליצירת גירעון שוטף, בתקציב העירייה ואף דרושה חוות דעת הגזבר העירוני על כך.

מענים להתנהלות תקציבית שוטפת בזמן חירום

התמודדות הרשויות בשעת חירום מחייבת גמישות תקציבית ומתן מענה לצרכים לא צפויים. בחלק זה נביא בפניכם את הכלים המרכזיים להבטחת גמישות תקציבית -

שימוש בסעיף הרזרבה

ברשויות הנחשבות "רשויות איתנות כלכלית", ניתן יהיה לעשות שימוש בסעיף הרזרבה הכללי לטובת כיסוי הוצאות בלתי צפויות. גודלו של סעיף הרזרבה נקבע בשיעור שלא יפחת מאחוז אחד מן התקציב השנתי. במצב החירום רשויות איתנות יעשו שימוש בסעיף זה למילוי צרכיהן.

העברת כספים בין סעיפי הוצאה

כלי ניהולי נוסף בו ניתן לעשות שימוש לצורך מתן מענה תקציבי שוטף לצרכי החירום הוא העברת כספים מסעיף הוצאה אחד שבתקציב למשנהו. העברת כספים בידי ראש הרשות טעונה אישור מועצת הרשות (במקרה של רשות שאינה איתנה גם אישור של שר הפנים).

תמיכות משרדי ממשלה

בשעת חירום משרדי הממשלה נוטים להעביר תקציבים ותמיכות, לרוב בצורה דיפרנציאלית ובהתאם לגודל ואיתנות הרשויות ומידת הנחיצות והדחיפות. כך למשל, תקציבים שהועברו ליישובי העוטף בעקבות המלחמה ותקציבי הצטיידות שניתנו על ידי משרד הפנים לטובת סיוע ברכש אמצעים לחירום.

התנהלות תקציבית שוטפת בזמן בחירות

בשנת בחירות ההתנהלות התקציבית מוגבלת, [חוזר מנכ"ל](#) משרד הפנים שפורסם בינואר 2023 קבע את ההנחיות התקציביות לשנת הבחירות. נקבע כי בתקופת בחירות נדרש **איזון בין חובה לפעולה במקומות חיוניים לבין שמירה, איפוק וריסון בהפעלת הסמכות השלטונית**. כך, ככל שמתקרבים למועד הבחירות יש לבחון את הצורך והחיוניות של כל פעולה תקציבית בעלת השפעה ארוכת טווח, בכדי למנוע את כבילת ידי המועצה הבאה. משרד הפנים נותן את דעתו בעניין הצורך במתן אישורים לפעילות תקציבית של הרשות המקומית וזאת רק אם הוכח שההוצאה אכן דרושה.

מה ניתן לעשות?

- ◆ **פיקוח** | השתמשו בכלים הנתונים בידך כחברת. מועצה לטובת פיקוח על ההתנהלות התקציבית ועל תקינותה, וודאו שהתקציב הרשומי נותן מענה שוויוני ותקין לתושבים. ניתן לעשות שימוש בזכות עיון במסמכים (לפי סעיף 140א' לפקודת העיריות), והגשת שאילתה בכתב (לפי סעיף 38 לפקודת העיריות, לבקש להפגש עם גורמי המקצוע הרשומיים או כל דרך לקבלת מידע, לעדכון התושבים על הנעשה. שקיפות היא כלי ליצירת אמון וחיזוק הדמוקרטיה המקומית.
 - ◆ **מיצוי תקציבים** | וודאו כי הרשות פועלת להגשת בקשות תמיכה ועוקבת אחר קולות קוראים שמפרסמים משרדי הממשלה כמענה חירומי לצרכי הציבור. לעיתים הרשות מתקשה להגיש בקשות לתמיכה בשל פערים מקצועיים, שימו לב שניתן לבקש סיוע מארגונים חברתיים בכתיבה והגשה והכל כדי להיטיב עם התושבים.
 - ◆ **מעקב אחר החלטות** | חבר מועצה יכול להגיע לישיבות ועדת הנהלה כמשקיף.ה ולעקוב אחר החלטות והדיווחים על הפעילות העירונית. ראש הרשות יכול להכריז על הישיבה כשיבת קואליציה, במקרה כזה על חברי המועצה וגורמי המקצוע העירוניים נדרשים לעזוב את הישיבה.
 - ◆ כינוס ישיבות מועצה | מאחר ולא ברור מה יהיה אורך המערכה חשוב לזכור שבמידת הצורך ובמצבי קיצון בהם מתקבלות החלטות שפוגעות בתושבים, ניתן אף לזמן ישיבת מועצה שאינה מן המניין. שלישי מחברי המועצה רשאים לזמן ישיבה שלא מן המניין כשסדר יומה יהיה כפי שיקבע על ידם במכתב דרישת הזימון. הישיבה תכונס תוך שבוע מהדרישה (לפי סעיף 9 לפקודת העיריות).
 - ◆ **זיהוי צרכי הקהילה** | הפעולה הכי חשובה בעת הזאת היא איתור צרכיהם של תושבים ותושבות ותיוכם לרשות ולהנהלה לצורך גיבוש מענים ופתרון בעיות ואתגרים בשעה קשה זו.
- צא.י לשטח, שאלו תושבים ותושבות על הקשיים, לא כולם יודעים או עומדים על זכויותיהם במיוחד בזמן חירום.

- וודא.י שאוכלוסיות שעברית אינה שפתם מעודכנים במענים ובקווי החירום הקיימים.
- וודא.י שקהילות וקבוצות קצה מקבלות יחס ושירותים לפי צרכיהם הייחודיים.
- וודא.י כי משפחות שנפגעו כתוצאה מקרבות חרבות ברזל מקבלות קשב ופתרונות ברמה רשותית.
- בימים של בהלה ציבורית הקפד.י על תפקידך על העברת מידע מדויק ואמיתי ופעל.י כדי להפריך טענות שאינן נכונות מול מי שמנסה להרוויח מפרסומים שקריים.

לסיכום,

תמונת המצב שפורטה עד כה, בכל הנוגע לקשיים באישור תקציב 2024 והדגשים ביחס להתנהלות תקציבית במצב החירום ותחת מגבלות תקופת בחירות, דורשים תשומת לב יתרה מצד נבחרי.ות ציבור ברשויות המקומיות לצורך עמידה על הוראות החוק בשים לב לצרכי השעה.

יובהר, כי מסמך זה נכתב בהתאם לחקיקה וההנחיות נכון לתחילת נובמבר 2023 וכי ניתן ויהיו שינויים נוספים בהמשך לגבי התנהלות תקציבית בשעת חירום ותחת הגבלות תקופת בחירות, במיוחד לאור אי הוודאות לגבי מועד הבחירות הסופי.

נמשיך לעדכן,

מכון שיטה

מכון שיטה הוא מכון מדיניות ומחקר העוסק בקידום הדמוקרטיה המקומית ופועל לחיזוק נבחרי הציבור והרשויות המקומיות בישראל.

מלחמת חרבות ברזל הוכיחה מעל כל צל של ספק, עד כמה שלטון מקומי חזק הוא נדבך חשוב מאין כמותו לחוסן חברתי איתן. מכון שיטה ימשיך לעקוב ולפעול למען כך. בקרוב נפרסם ניירות נוספים בעניין התנהלות הרשויות המקומיות בצל המלחמה ולאור דחיית הבחירות.

לחצו [באן](#) למסמך ניתוח השלכות דחיית הבחירות לרשויות המקומיות

לחצו [באן](#) להצטרפות לקבוצת הוואטסאפ השקטה לקבלת עדכונים נוספים בזמן אמת

